

Platūs spaudos darbai

Iš Tėvų Marijonų istorijos

Kun. Pranas Garšva

Atnaujintos Marijonų vienuolijos įstatuose yra pažymėta, kad jos nariai tarp kitų tikslų rūpinasi ir spaudos darbais, „leisdami bei platindami knygas ir katalikiškus laikraščius“ (Konst. 2, 1). Vienuolija todėl rūpinasi išsiauginti spaudai tinkamų darbininkų, ugdyti savo nariuose rašto pamėgimą, duoda progą pagilinti žinias tiems, kurie turi sugebėjimų darbuotis spaudos srityje. Kur tamsybės vaikai nedora ir ateistine spauda užkrečia žmonių sąmones, nuteikia vienus prieš kitus, prieš savo vyresnius, prieš religijos palaimą, ten šviesos vaikai turi eiti spausdintu žodžiu, skelbdami krikščioniškąją tiesą, palaikydami dorą, keldami geruosius žmonių nusiteikimus ir nurodydami geriausius gyvenimo kelius. Spauda yra viena didžiųjų pasaulio galybių, kuri sugeba žmones vesti gerais keliais, bet ir nukreipti į klystkelius, mokyti tiesos ir teisingumo supratimo, bet ir tą tiesą iškreipti; šildyti ir kelti žmonių širdis krikščioniškos meilės spinduliais, bet ir jas užkrėsti neapykantos bei nuodėmės bakterijomis. Jei pamokslininkas ar paskaitininkas savo žodžiu tegali pasiekti tik labai ribotą žmonių skaičių, tai spauda pasiekia didžiules mases, barsto į neapželdintus dirvonus gerą arba blogą sėklą. Spausdintas ir skaitomas žodis įsmenga giliau į širdis, apima didesnius plotus ir turi didesnę įtaką visiems geriems ar blogiems darbams, žiūrint, kokios idėjos ir nusiteikimai spausdintu žodžiu skleidžiami.

Spausdintas žodis ypatingos reikšmės turi šiais laikais, kada kiekvienas žmogus, galima sakyti, eina su gerąja arba blogąja spauda, ją remdamas ir jos klausydamas. Todėl ir vienuolijos atnaujintojas Dievo tarnas Jurgis Matulaitis įtaigojo savo pavaldinius ir sekėjus: „Stenkimės pažinti savo gadynę, suprasti ir atjausti savo laikų žmones su jų norais, troškimais, siekimais ir tikslais. Kiekviena gera mintis tesuranda iš mūsų pusės pritarimą, kiekvienas geras sumanymas paspirtį, kiekvienas geras darbas ar veikalas palaikymą ir pagyrimą, kiekviena bėda ar vargas – užuojautą ir pašalpą, kiekviena gi klaida tegu į mus atsimuša, kaip jūros vilnis į uolą, susimuša, pasiskaido ir pranyksta, o kiekvienas blogas darbas ir blogos pastangos sudūžta“ (Užr. 67-68).

Šitai labai gerai suprato pirmieji marijonai, atvykę į Ameriką ir ryžosi savo vienuolijos vadovo paskatas pilnai įgyvendinti. Kartu jie žinojo, kad kelti naujas idėjas, palaikyti kitų gerus sumanymus ir atremti blogąsias įtakas geriausia priemonė yra stipri, katalikiškais pagrindais atremta spauda. Todėl jie

▲ Taip 1957 m. atrodė ką tik pastatytas Marijonų vienuolynas Chicagoje

jau savo veiklos pradžioje metėsi į spaudos darbą, nes suprato, kad be savos spaudos, vien tik gyvu žodžiu, negalės tinkamai savo įtakos išplėsti. Ir per visą savo gyvavimo Amerikoje laikotarpį jie spaudos darbų neapleido ir neišsižadėjo.

Dar gerai neapšilę kojų Amerikos žemėje du pirmūnai tuojau ėmėsi spaudos darbo. Pirmoji jų pareiga buvo patenkinti žmonių alkį ir padėti giliau bei išsamiau pažinti tikėjimo tiesas, kuriomis geras krikščionis turi remti savo gyvenimą. Todėl jau 1914 m. pabaigoje buvo pradėtas leisti dvisavaitinis laikraštis „Tikyba ir dora“. Pradžioje jį redagavo kun. F. Kudirka, vėliau jam vadovavo kun. J. Kazakas, kuris krikščioniškos tiesos skleidimui yra įdėjęs daug širdies ir savo jėgų. Prie laikraščio buvo suburta daug bendradarbių, dėl permainų pareigose keitėsi ir redaktoriai, bet laikraštis savo įtaka užėmė vis didesnius plotus, vis giliau nagrinėjo dieviškąsias tiesas, jas perteikdamas žmonėms suprantamu ir priimtiniu būdu. „Tikyba ir dora“ buvo jų pačių spausdinama Šv. Mykolo par. klebonijos rūsyje įrengtoje spaustuvėlėje ir ėjo iki 1920 m., kol buvo pakeista savaitraščiu „Laivu“ (nuo 1933 m. pasivadinusiu „Kristaus Karaliaus laivu“). „K. K. Laivas“ tebeleidžiamas ir dabar. Šiuo metu jis pirmoj eilėj skiriamas Marijonų bendradarbių draugijai, bet kartu ir visai plačiai lietuvių visuomenei,

▲ Marijonų vienuolijos provincijolas kun. Valentinas Atkočius, MIC (iš kairės), Chicagos kardinolas Stritch ir vyskupas Vincentas Brizgys

▲ Marijonų vienuolyno Chicagoje architektūros detalė žiemą

norinčiai rasti religinių pasiskaitymų ir tikėjimo tiesų pagilinimo. Pastaruoju metu jį redaguoja kun. dr. Jonas Sakevičius.

Dar plačiau Marijonų vienuolija įsitraukė į spaudos darbus, kai perėmė leisti dienraštį „Draugą“. Nors tai buvo sunkus ir rizikingas įsipareigojimas, neturint dar pakankamai savų jėgų, bet kartu ir didelis įrankis religiniuose ir tautiniuose baruose.

„Draugas“ buvo įsteigtas Lietuvių kunigų vienybės pastangomis 1909 m. liepos 12 d. ir ėjęs kaip katalikų savaitraštis Wilkes Barre, PA. Jį redagavo vienas iš Amerikos lietuvių šviesiųjų spaudos darbininkų kun. Antanas Kaupas, remiamas daugelio kunigų ir pasauliečių. Kun. A. Staniukynui persikėlus Chicago ir jam patariant, 1912 m. „Draugo“ leidimas buvo perkeltas į Chicago, kur jau buvo susispietę nemaža lietuvių ir stipriai įsikūrusių keletą lietuviškų parapijų. Pradžioje „Draugo“ būstinė buvo seserų kazimieriečių kapelionijoje, bet vėliau jis buvo perkeltas į patogesnes patalpas – prie Šv. Kryžiaus bažnyčios (1800 West 46 St.). Pirmajam jo redaktoriui kun. A. Kaupui 1913 m. mirus, „Draugą“ redaguoti perėmė kun. Fabijonas Kemėsis, o vėliau – Julius Kaupas (m. 1945),

▲ Marijonų Šv. Kazimiero provincijos provincijolas kun. Viktoras Rimšelis Marijonų vienuolyno Chicagoje koplyčios fone

▲ Tėvų marijonų vienuolyno koplyčia. Kryžiaus kelio stotis. Eleonora Marčiulionienė. Keramika

mirusiojo redaktoriaus brolis.

Prasidėjus platesnei lietuvių veiklai ir atsiradus reikalui daugiau informuoti skaitytojus iš katalikiško ir lietuviško gyvenimo, savaitraščio nebepakako. Buvo reikalinga „Draugą“ leisti kasdien ir duoti smulkesnių žinių, kurios buvo reikalingos plačiajai lietuvių visuomenei. 1916 m. kovo 31 d. „Draugas“ buvo pradėtas leisti kaip dienraštis. Pirmuoju dienraščio redaktorium buvo paskiestas kun. dr. Antanas Maliauskas, kuris savo žurnalistiniais ir poleminiais sugebėjimais buvo aukštai iškilęs, nors ir ne visada pilnai sėkmingai darbavęsis.

Dienraštis „Draugas“ turėjo gerą vardą, plačią įtaką ir pasisekimą žmonėse, bet jo leidimas reikalavo daug laikraštinių jėgų ir išteklių, kurie dar vis buvo gana kuklūs. Pradėjo pailsti redaktoriai ir administracijos tvarkytojai, rinkdami aukas jo išlaikymui. Dienraščio užnugarį tuomet sudarė bendrovė, daugiausia susidedanti iš Chicagoje dirbančių kunigų: kun. A. Ežerskio, kun. A. Skripkos, kun. P. Serafino, kun. M. Krušo, kun. M. Kriaučiūno, kun. I. Albavičiaus, kun. J. Paškausko, kun. J. Vaičiūno. Pradėjo pavargti ir jie, nuolat dėdami savo menkų uždarbių santaupas ir mėgindami dienraštį išlaikyti. Jie pradėjo dairytis į Mari-

jonų vienuoliją, ypač į stipriausią jos narį spaudos darbuose – kun. P. Bučį, kurį laikė geriausiu dienraščio vadovu. Tačiau jis jau ir taip darbais bei pareigomis buvo perkrautas. Tuo metu jis buvo marijonų noviciato vedėjas, auklėjo neseniai įžadus padariusius pasaulinius brolius vienuoliškam gyvenimui, sakydavo pamokslus Šv. Mykolo bažnyčioje, taisė vienuolijos įstatų lietuvišką vertimą, tvarkė vienuolyno biblioteką, dažnai važinėjo su misijomis ir pamokslais į kitas lietuvių parapijas, rašydavo laikraščiams straipsnius. Tačiau, būtinam reikalui esant, jis vis tik „Draugą“ tris mėnesius redagavo, o vėliau keturis mėnesius redaguoti buvo pavesta kun. J. Kazakui, dar jį leidžiant minėtai bendrovei.

Tokia neaiški „Draugo“ padėtis ilgai tęstis negalėjo. Skolos vis augo, o jo rėmėjai vis turėjo jas dengti. Todėl „Draugą“ leidžianti bendrovė nutarė kreiptis į marijonų vadovybę, kad ji perimtų ne tik dienraščio redagavimą, bet ir jo leidimą bei administravimą į savo rankas. Vienuolijos svoris ir stiprus užnugaris buvo lemiamas motyvas, dėl kurio nutarta jai pavesti dienraščio leidimą. Nors marijonai dar patys buvo silpnai įsikūrę, bet krikščioniškos tiesos ir lietuviškų reikalų labai ryžosi aukotis. 1918 m. pabaigoje dienraščio perėmimas buvo sutartas, o 1919 m. sausio 29 d. jį perėmė ir vyriausiu redaktorium buvo paskirtas kun. P. Būčys. Kadangi daug laiko sugaišindavo per toli esanti spaustuvė, todėl vėliau (1920) jie nupirko namą (Oakley Ave. ir 23 PL), ten perkėlė spaustuvę ir įrėngė redakcijai ir administracijai patalpas.

Prieš perimant marijonams „Draugą“ oficialiai leido „Draugo“ bendrovė, suorganizuota akciniais pagrindais. Ši bendrovė liko ir tada, kai „Draugo“ leidėjais pasidarė Amerikos marijonai, bet jos akcijų vertė buvo labai smukusi. Jie bendrovės kol kas nepanaikino, bet pamažu supirko akcijų dalį iš tų, kurie jų nenorėjo laikyti. Bet vėliau leidėjai, pamatę, kad ši bendrovė apsunkina „Draugo“ leidimą, ją 1934 m. panaikino ir įkūrė Marijonų gildą. Greit buvo pastebėta, kad ir ji nepateisino savo egzistencijos, nes turėjo mokėti labai aukštus valstybinius mokesčius. Tada teismo keliu Marijonų gilda buvo panaikinta ir 1941 m. sukurta Lietuvių katalikų spaudos draugija, kaip pelno nesiekianti organizacija, kuri Springfielde, IL, kovo 28 d. buvo įregistruota.

Tačiau ši draugija yra tik oficiali dienraščio „Draugo“ leidėja, – visą leidimo, redagavimo ir administravimo našta ir toliau neša pati Marijonų vienuolija. Todėl ir šios draugijos daugumą sudaro Marijonų vienuolijos Šv. Kazimiero provincijos vadovybė bei „Draugo“ namo taryba. Kartu į ją įeina taip pat ir žymieji Chicagos kunigai bei pasauliečiai veikėjai, kurie savo patarimais ir patirtimi padeda dienraščio vadovams geriau suprasti laiko reikalavimus ir lietuvių visuomenės nuotaikas. Pirmąją šios Lietuvių katalikų spaudos draugijos vadovybę

sudarė kun. I. Albavičius, kun. J. Navickas, kun. J. Paškauskas, Jonas Brenza, kun. P. Činikas ir kun. J. Mačiulionis. Ilgiausiai valdybos priešakyje stovėjo nuoširdus Marijonų vienuolijos ir katalikiškos spaudos rėmėjas prel. Ignas Albavičius ir nuo pat pradžios kaip vienas jos direktorių yra prel. Jurgis Paškauskas.

Šiuo metu draugijai vadovauja: pirm. prel. I. Albavičius, vicepirm. Antanas J. Rudis, išd. kun. V. Rimšelis ir sekr. kun. A. Spurgis.

„Draugo“ dienraščio perėmimas vienuolijai buvo labai sunki našta, bet kartu ir labai plati darbo dirva bei sėkmingo apaštalavimo religiniuose bei tautiniuose plotuose priemonė. Kai 1921 m. kun. Būčys turėjo išvykti į Lietuvą, keletą metų dienraštį redagavo kuris nors kunigų marijonų, tinkančių spaudos darbui, arba samdyti redaktoriai. Tarp jų pažymėtini, ilgiau ar trumpiau buvę vyriausiais redaktoriais, yra kun. dr. Ignas Česaitis, kun. dr. Kazimieras Matulaitis, dr. Kazys Pakštas, kun. Bronius Bumšas, kun. dr. Kazimieras Rėklaitis, kun. Vincas Kulikauskas. 1927 m. vyriausiojo redaktoriaus pareigoms buvo pakviestas buvęs Amerikos lietuvių atstovas Lietuvos seime ir neseniai grįžęs Amerikon Leonardas Šimutis, kuris redakcijai sėkmingai vadovavo iki 1952 m., kol vėl vienuolija redakcijos vadovybę perėmė į savo rankas, paskirdama kun. Vytautą Bagdanavičių redakcijos vadovu – moderatorium.

Per šį ilgą „Draugo“ gyvavimo laikotarpį redakcijoje yra dirbę daug pirmaeilų laikraštininkų, o taip pat buvo suburta daugybė neeilinių bendradarbių iš įvairių sričių ir daug korespondentų iš beveik visų lietuviškų kolonijų. Be to, nuo 1949 m. šeštadieniais yra leidžiamas mokslo, meno ir literatūros priedas, kuriame giliau nagrinėjami įvairūs religiniai, filosofiniai, kultūriniai, literatūriniai ir visuomeniniai klausimai, šis priedas skiriamas lietuviškai šviesuomenei, kuri nori turėti ne tik žinių, bet ir gilesnių svarstymų. Taip pat nuo 1951 m. „Draugo“ redakcijos, leidėjų ir bendradarbių pastangomis kasmet skelbiamas romano konkursas su 1000 dolerių premija, tuo duodant progą dienos šviesą išvysti daugeliui neeilinių beletristinių kūrinių. Pastaraisiais dviem metais tokio pat dydžio premija buvo paskirta ir už poezijos rinkinį. Premijos suorganizuojamos iš pasiturinčių mecenatų, kurie remia lietuvių kultūrinius ir literatūrinius užmojus.

Kadangi dalis Amerikoje gimusių lietuvių jau nepakankamai moka savo tėvų kalbos, bet domisi lietuviškais reikalais ir pačia Marijonų veikla, tai nuo 1948 m. sausio mėnesio buvo pradėtas leisti mėnesinis žurnalas „The Marian“ (Marijonas) anglų kalba. Šiame žurnale dedami verstiniai dalykai iš lietuvių literatūros ir poezijos, duodama gilesnių religinių straipsnių, aprašoma vienuolijos veikla, skatinami pašaukimai į dvasinį gyvenimą, duodama vaizdų iš marijonų vedamų misijų Pietų Amerikoje ir bendrai stengiamasi Amerikos visuomenę

▲ Provincijolas kun. Donald Petraitis, MIC, „Draugo“ administracijoje, prie Draugo fondo garbės lentos. 2004

suartinti su šia vienuolija, nors ji daugiausia savo darbo ir pastangų yra atidavusi Amerikos lietuviams ateiviams. Pirmasis šio iliustruoto žurnalo redaktorius, davęs jam aiškią linkmę, buvo kun. Petras Činikas.

Be to, Marianapolio kolegijoje dešimtį metų (1933-1944) buvo leidžiamas katalikiškam jaunimui žurnalas „Studentų žodis“, kuris talpindavo įvairių kultūrinių, literatūrinių ir religinių straipsnių, poezijos ir beletristikos gabalų, organizacinės jaunimo veiklos aprašymų. Šio žurnalo didžiausias nuopelnas, kad jis davė progą Amerikoje gimusiems ir besimokantiems studentams lavintis lietuvių kalboje ir net ta kalba rašyti straipsnius ar beletristinius dalykėlius. Šiuo metu ten yra leidžiamas anglų kalba, bet vienuolijos dvasioje „The Golden Knight“ (Aukšinis Vytis), taikomas daugiausia pačių mokinių ir mokyklos reikalams.

Leisdama laikraščius ir žurnalus Marijonų vienuolija neapleido ir knygos

kultūros. Nuo pat atvykimo į šį kraštą patys marijonai rašė ir leido populiarias knygeles, vėliau, turėdami savo spaustuvę, pradėjo leisti ir didesnius veikalus. Knygų leidimą dažnai paremdavo marijonų geradariai, kurie suprato didelę knygos reikšmę. Toje srityje ypač daug pasidarbavo kun. P. Būčys ir kun. V. Kulikauskas. Svarbiausias knygų autorius yra kun. Būčys, kuris, spaudos darbą pradėjęs dar seminarijoje, iki pat savo amžiaus pabaigos jo neapleido ir davė labai brandžių veikalų. Jo parašytos knygos tiek savo turiniu, tiek ir kalbos gražumu bei aiškumu, dėstant net sunkius teologinius klausinius, dar iki šiol nėra nustojusios savo vertės. Kun. V. Kulikauskas daugiausia rašė nedideles populiarias knygeles, kurios lengvai plito tarp žmonių ir buvo mielai skaitomos net neturinčių didesnio išsilavinimo. Jis yra išvertęs ir parašęs daugiausia moralinio ir asketinio turinio veikalų, kurie kėlė žmonių dvasią ir skatino siekti aukštesnės krikščioniškos tobulybės. Vėliau kaip rašytojai reikšėsi kun. K. Matulaitis ir kun. J. Vaitkevičius, kurie buvo ne tik žymūs pamokslininkai, bet ir išprusę dvasinio turinio knygų autoriai. Pastaruoju metu į šią sritį įsijungė kun. V. Bagdanavičius ir kun. V. Rimšelis, kurie savo brandžiais ir giliai išmąstytais straipsniais bei knygomis papildė vyresniųjų marijonų kartą.

Lietuviškų knygų leidimas ypač buvo sustiprintas, kai prie „Draugo“ buvo įsteigtas Lietuviškos knygos klubas – leidykla leisti religiniams, grožinės literatūros ir moksliniams veikalams. Lietuviškos knygos klubas kun. K. Matulaičio pastangomis buvo įsteigtas 1947 m. gegužės mėnesį. Iki 1951 m. jis šiai leidyklai ir vadovavo, padėdamas jai stiprius pagrindus. Nuo 1951 m. Lietuviškos knygos klubo vadovybėn paskirtas kun. V. Bagdanavičius, kuris įdėjo daug savo sugebėjimų ir triūso, kad ši leidykla išaugtų ir išleistų kuo daugiausia vertingų lietuviškų veikalų. Lietuviškos knygos klubas išleidžia taip pat ir „Draugo“ premijuotus bei kitus geresnius beletristinius kūrinius. Per šešiolika savo veiklos metų šios leidyklos balansas jau siekia daugiau pusšimčio nemažos apimties knygų. Knygų išleidimu palaikoma lietuviška literatūra, savi kūrėjai, religijos gilinimas ir mokslo sritis. Daugiausia leidžiamos lietuvių parašytos knygos, bet buvo išleista taip pat ir keletas vertimų.

Šalia knygų leidimo „Draugo“ administracija užsiima ir knygų platinimu, nes nuo platinimo sugebėjimo ir skaitytojui pasiūlos priklauso didesnis knygų pasisėkimas bei jų įtaka. Todėl administracija yra suorganizavusi didelės apimties platintojų tinklą, per kurį lietuviška gera knyga gali pasiekti visuose kraštuose gyvenančius lietuvius.

Neįmanoma šiuo metu apskaičiuoti, kiek Marijonų vienuolija yra nuveikusi spaudos darbuose Amerikoje, bet viena galima tvirtinti, kad jos dar nepra-

lenkė jokia kita organizacija ar spaudos draugija, nes ji ne tiek paisė pelno, kiek didesnio krikščioniškų ir tautinių idėjų plėtimo – padėti lietuviui ateiviui svetimame krašte neatitrūkti nuo savo tautos kamieno ir nuo savo iš senolių paveldėto tikėjimo lobių. Todėl ir vienuolijos leidžiama lietuviška ar angliška spauda visuomet pirmoj eilėj kreipė dėmesį į savus žmones, kad jie kiltų kultūrinio lygiu, stiprėtų religine dvasia, degtų krikščioniškais idealais ir krikščionybės mokslo pagrindais tvarkytų savo privatų gyvenimą.

Pastatytas spaudos centras

Šv. Kazimiero provincijos vyresnysis kun. V. Atkočius energingai vykdė visus anksčiau padarytus nutarimus ir nubrėžtus veiklos planus. Praėjus trimėčiui, 1954 m. lapkričio 23-26 d., sušaukė provincijos kapitulą. Šioje kapituloje iš esmės buvo svarstomi pagrindai, ant kurių turėjo būti atremta provincijos veikla naujose pokarinėse sąlygose. Ypač reikėjo aptarti naujo vienuolyno ir katalikiškos spaudos centro statybą.

Tuoju po kapitulos – 1955 m. liepos 10 d. ir buvo pradėta statyba. Vienuolyno ir spaustuvių projektai buvo padaryti architekto prof. Jono Kovos, o statybos darbai pavesti inž. J. Augustinavičiaus vadovaujamai „Neries bendrovei“. Tiek projekte, tiek statybos išpildyme, nors laikantis vienuoliškų nuostatų, buvo įvesti lietuviško meno motyvai, kuriuos naujieji ateiviai architektai, baigę mokslus Lietuvos ar kitų Europos kraštų universitetuose, vėliau panaudojo ir kituose pastatuose – bažnyčiose, mokyklose ir salėse.

Šių naujų namų statymo darbams ir jų paspartinimui nepaprastai daug triūso atidavė pats provincijolas kun. V. Atkočius, tuometinis Chicagos vienuolyno vyresnysis kun. P. Činikas ir ekonomas kun. V. Parulis. Jiems trims reikėjo įdėti labai daug pasiaukojimo ir įtempto darbo, kad planai virstų pastatu, tinkamu gyventi spaudos darbuose dirbantiems vienuoliams ir pritaikytu pačiai spaustuvei, kurioje turėjo būti sutelkta visa Amerikos marijonų spaudos ir kultūrinė veikla. Prie namų galutinio užbaigimo ir išpuošimo taip pat daug jėgų prijungė pirmasis naujojo vienuolyno vyresnysis kun. V. Rimšelis.

Net ir koplyčios pagražinimui buvo sutraukti lietuviai menininkai – dail. K. Varnelis padarė vitražus, dail. E. Marčiulionienė – keramikos Kryžiaus stotis, o dabartinio vyresniojo kun. V. Bagdanavičiaus rūpesčiu dail. Ados Korsakaitės Sutkuvienės buvo suprojektuoti ir dail. Adolfo Valeškos studijos išpildyti mozaikiniai altorių paveikslai.

Statyba buvo varoma labai sparčiai. Jau 1956 m. rugsėjo 30 d. vienuo-

▲ Chicagos kardinolas Stritch parėmė „Draugo“ statybą. Nuotraukoje (iš kairės): kun. V. Rimšelis, E. Stasiukaitis, A. Rudis, kun. V. Parulis, kardinolas S. Stritch, kun. I. Albavičius, L. Šimutis, kun. P. Činikas, S. Pieža. 1956 m.

▲ Chicagos meras Richard Daley įteikia „Draugo“ statybos čekį. Iš kairės: kun. P. Činikas, kun. V. Atkočius, R. Daley, E. Stasiukaitis, kun. V. Parulis, L. Šimutis. 1956 m.

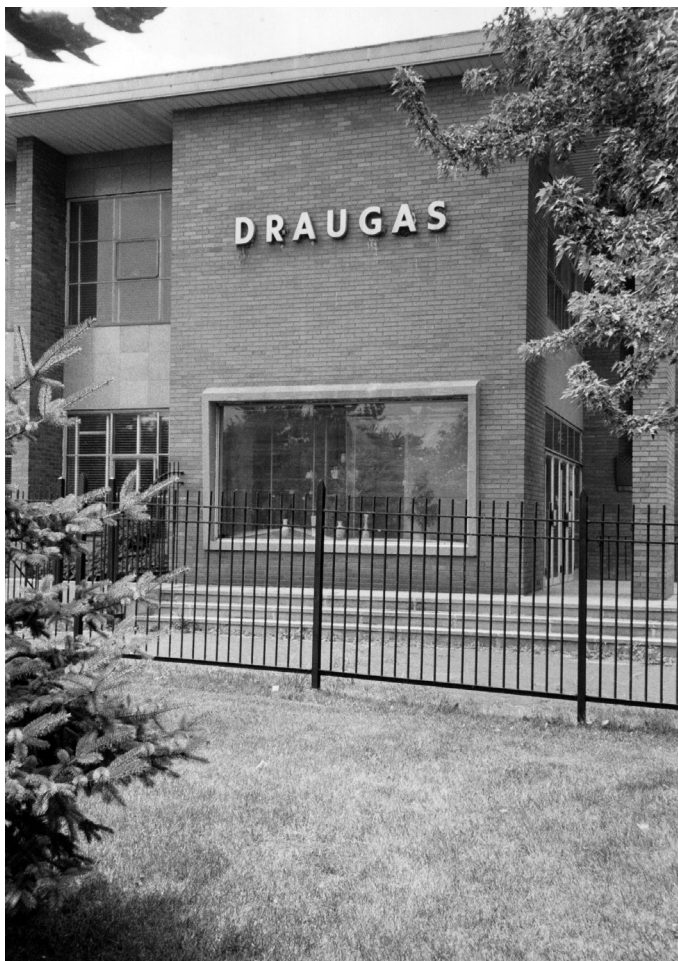
▲ „Draugo“ statybos komiteto pirmininkas inž. Antanas Rudis, kun. Ignas Albavičius, kun. Pranas Činikas, Leonardas Šimutis, kun. Viktoras Rimšelis žemės prakasimo naujam „Draugo“ pastatui momentu

lyno koplyčioje galėjo įvykti Marijonų bendradarbių seimas. Gi tų pačių metų gruodžio mėnesį vienuolyne jau galėjo apsigyventi dalis kunigų marijonų, vadovaujančių statybai. 1957 m. sausio mėnesį čia jau persikėlė visi šiam namui priklausą marijonai. Vasario pradžioje buvo perkeltos ir spaustuvės mašinos, „Draugo“ redakcija bei spaudos darbų administracija. Tų pačių metų liepos pradžioje Chicago arkivyskupas kard. S. Stritch, dalyvaujant dideliame būriui lietuvių ir net nelietuvių, abudu pastatus pašventino. Tai buvo laimingai baigtas vienas iš didžiųjų ir drąsiųjų šv. Kazimiero provincijos užsimojimų. Statybos komiteto, kuris padėjo baigti darbus, garbės pirmininkas buvo pats Chicago arkivyskupas kard. S. Stritch, jo patariamąjį komitetą sudarė vysk. Vincentas Brizgys, Chicago miesto galva Richard J. Daley ir Lietuvos konsulas dr. Petras Daužvardis.

Komitetui pirmininkavo Antanas J. Rudis, vykdomajam komitetui – adv. Eduardas C. Stasiukaitis.

Tokie pastatai atsėjo nemažą sumą pinigų. Kambarių įrengimui dalį lėšų suaukojo geradariai, kurių vardai yra atžymėti specialiose bronzinėse lentelėse, bet vis tik dar reikėjo užsitraukti taip pat ir didelę skolą. Centrinio vienuolyno ir spaustuvės statyba atsėjo netoli 900 tūkstančių dolerių, kuriuos vienuolija turėjo pamažu surinkti, uždirbti ir sumokėti. Nors, švenčiant auksinį Marijonų vienuolijos veiklos šiame krašte jubiliejų, nemažos skolos dar sunkina čia besidarbuojančių vienuolių pečius, bet su rėmėjų pagalba ir savo uždarbiais, pilant grūdą po grūdą į bendrą vienuolišką aruodą, tikimasi skolas greitai išsimokėti.

Iš kun. Prano Garšvos knygos „Negėstanti šviesa“, 1964 m.

▲ „Draugo“ spaudos centras

SVEIKINU "DRAUGA" !

Su Aukšiniu JUBILIEJUM-50m.gyvavimu.

1909 metais pradėjo eiti "DRAUGAS" laikraštis Čikagoje. Tad 50 metų sukakčiai, mes norime paminėti su gėrais linkėjimais ir ateiti, mūsų brangią SPAUDĄ "DRAUGA" išlaikyti.

Mes, lietuviai žinome LIETUVIŠKOS SPAUDOS galią, ji moka kovą už LAISVĘ vesti ir šviesti mūsų tautai su Lietuviška literatura. Spauda keliaj aikštyn visus netobulumus ir gina savo krašto teises, bei atstovauja Lietuviškus reikalus.

Tai mūsų tautos ELEKSYRAS, bei tautos gyvavimo STYGA. Kuri skamba į visas pasaulio puses, ir judina kiekvieną mūsų lietuvi, maitina savo šilta šviesos dvasią. Apsisėvietusi tauta yra gyva-nemari. Jos ne taip lengva nuslopinti. O tai vis per mūsų apsisėvietusius INTELIGENTUS, kurie mum visą laiką nešė ir neša SPAUDĄ inkvėpimą, but gyvam Lietuvui.

Laikraštis yra stiprus RAMSTIS TAUTOJE ir botagas priešui. Per laikraštis spauda iškelia visas mūsų skriaudas ir smėklia pasaulio akyvaizdoje visus smurta-nešius žmonijai.

Tuo būdu nurodo; kad mes nuskriaustieji privalome būti budrus, ir stovėti sargyboje savo JAUNOMENES, kad ši nenukryptu nuo tautos linijos. Mūsų uždavinys yra svarbiausias tai JAUNOMENES AUKLĖJIMAS. Mes turime Jaunomenę auklėti nors ir svetur, bet skiepyti lietuviška dvasią, pratinti prie savo spaudos lietuviškus laikraščius skaityti ir knygas, o ten ras kas lietuviui tinka. Kiekviens padorus lietuvis dirbs savo tautos ir krašto labui. Mes išsivijoje turime laikytis vieningai.

Nors 20 Amžiaus žmonės labai pasiskirstę į daug pažiūrų, ir kartais viens su kitu nesusiklejoja mintimis, o tai vis bereikalo. Dėl labo savo TĖVYNĖS-LIETUVOS kas į myli, tas turi aukotis savo įiegos ir dirbti nuoširdžiai, vien dėl to kad but galima vėl atstatyti LAISVĄ LIETUVĄ padaryti.

Ši jaunoji karta-JAUNOMENĖ kuri atsinešė savo išauklėjimą iš NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS, tie ir turės būti ateity TAUTOS ŠULIAIS. Jiem tas uždavinys lieka neleisti nublėsti jaunimui, ir toliaus veikti-ugdyti Lietuviškus jausmus. Mylėti savo GIMTĄ kraštą. Nors turime būti dėkingi ir tam kraštui, kurs mus priglaudė.

Jegu mūsų susipratusiai inteligentai mokės solidarai su kitų pažiūrų lietuviais susiderintų visi gerai suprastų ir nevaikintų per spaudą, vaidus ir neskleistų į viens kitą neapykanta, tai mes butume stipri įiega.

Visa tai kad butų į nauda mums lietuviams, ir kad galėtume dar kartą matyti laisvą savo kraštą, tad čia ir turi mums ateiti į pagelba mūsų LIETUVIŠKA SPAUDA "DRAUGAS" ir knygos, tik apsisėvietusi tauta gali atgauti LAISVĄ TĖVYNĘ.

Mes tikime, kad dar kartą nors nevysi jau besulauksime tos laimės-LAISVĖS savo GIMTAM kraštui, bet jaunoji karta gali dar matyti. Mes senieji jau stovime ant kelio einančio į gyvavimo, bet už tat kita karta ateina jaunesnė kuriai ir lieka tos pareigos.

Tad mūsų brangus "DRAUGAS" turi ir atėti laimingai gyvuoti, ir lankyti kiek galima mus lietuvius.

Tegyvuoją "DRAUGO" SPAUDĄ, tegyvuoją mūsų Tautą ir LIETUVĄ.

Prenumeratė:

M.Gr. PEIK.

Rasine, Wis.

▲ „Draugo“ prenumeratorės iš Rasine, WI, laiškas, rašytas laikraščiu švenčiant 50 metų sukaktį 1959 m.